

Sygn. akt I ACa 579/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 grudnia 2016 roku

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodnicząca:	SSA Wiesława Kaźmierska
Sędziowie:	SSO (del.) Leon Miroszewski SSA Krzysztof Górski (sprawozdawca)
Protokolant:	starszy sekretarz sądowy Piotr Tarnowski

po rozpoznaniu w dniu 1 grudnia 2016 roku na rozprawie w Szczecinie

sprawy z powództwa syndyka masy upadłości (...) spółki akcyjnej w upadłości likwidacyjnej w B.

przeciwko P. G.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 29 kwietnia 2016 roku, sygn. akt I C 1486/15

I. **oddala apelację;**

II. **zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 5.400 zł (pięciu tysięcy czterystu złotych) tytułem kosztów procesu w postępowaniu odwoławczym**

Krzysztof Górski Wiesława Kaźmierska Leon Miroszewski

I ACa 579/16

UZASADNIENIE

Powód Syndyk Masy Upadłości upadłej (...) Spółki akcyjnej w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w B. wniósł o wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym i zasądzenie w nim od pozwanego P. G. kwoty 89.904,22 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 8 lipca 2015 r. do dnia zapłaty wraz z kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz opłatą skarbową od pełnomocnictwa.

Uzasadniając powództwo Syndyk przytoczył, iż spółka (...) S.A. z przed ogłoszeniem upadłości zaczęła mieć trudności ze spłatą swoich wymagalnych zobowiązań, w wyniku czego wierzyciele skierowali do jej majątku postępowania egzekucyjne. Postępowania egzekucyjne z majątku upadłej prowadził między innymi Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w S. P. G., pod sygn. akt KM 1620/13.

W toku przywołanego postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez pozwanego doszło do sprzedaży w drodze licytacji wymieonych w uzasadnieniu pozwu nieruchomości

Łączna kwota netto, uzyskana przez pozwanego z tytułu sprzedaży ww. nieruchomości obejmowała zatem: 493.575,- zł.

Następnie Syndyk wyjaśnił, iż postanowieniem z dnia 23 czerwca 2015 r. Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie, Wydział XII Gospodarczy, ogłosił upadłość wobec ww. spółki. Upadłość obejmowała likwidację jej majątku (sygn. akt XII GU 60/15). Postanowienie to uprawomocniło się w dniu 7 lipca 2015

Syndyk w dniu 25 czerwca 2015r. zawiadomił pozwanego w pierwszej kolejności o postawieniu dłużnika w stan upadłości, a następnie pismem z dnia 31 lipca 2015 r. o uprawomocnieniu się postanowienia o ogłoszeniu upadłości.

Syndyk, mając na względzie przepis art. 146 P.u.n., wezwał pozwanego do wydania sum uzyskanych w postępowaniu egzekucyjnym. W reakcji na powyższe pozwany w dniu 8 września 2015r. przelał na rachunek Syndyka kwotę 61.419,04 zł tytułem wpłaty z nieruchomości (...) oraz w dniu 16 września 2015 r. kwotę 342.251,74 zł. Łączna kwota przekazana przez pozwanego na rachunek Syndyka wynosi 403.670,78 zł. Jednocześnie pozwany wyjaśnił Syndykowi, że w jego ocenie opłaty egzekucyjne i podatek VAT nie zaliczają się do sum określonych w art. 146 P.u.n. W konsekwencji powyższego pozwany wydał Syndykowi kwoty uzyskane ze sprzedaży nieruchomości pomniejszone o opłaty stosunkowe, zaś w odniesieniu do nieruchomości (...) - pomniejszoną także o nienależnie pobrany i odliczony podatek VAT.

Syndyk wyjaśnił, że kwota dochodzona pozwem obejmuje różnicę pomiędzy sumą uzyskaną przez pozwanego w toku postępowania egzekucyjnego (493.575,- zł), a kwotą wydaną Syndykowi (403.670,78 zł). Jednocześnie Syndyk wyjaśnił, że niniejszym pozwem nie dochodzi kwoty nienależnie pobranego podatku VAT ze sprzedaży zlicytowanego mieszkania, dla którego prowadzona jest księga wieczysta (...).

Syndyk wyjaśnił, że odsetek dochodzi od dnia uprawomocnienia się postanowienia o ogłoszeniu upadłości.

W treści pozwu Syndyk przedstawił obszerną argumentację prawną uzasadniającą w jego ocenie wniesione powództwo.

Pozwany P. G. wniósł o odrzucenie pozwu ze względu na niedopuszczalność drogi sądowej, a w przypadku nieodrzucenia pozwu – o oddalenie powództwa w całości.

Odnośnie do wniosku o odrzucenie pozwu pozwany zaznaczył, iż niedopuszczalność drogi sądowej w niniejszej sprawie związana jest z brakiem przez tę sprawę charakteru sprawy cywilnej, ponieważ pozwany – jako komornik sądowy – działał na podstawie przepisów publicznoprawnych, w związku z czym Syndyk mógłby kwestionować jego zachowanie wyłącznie na drodze postępowania egzekucyjnego.

Ustosunkowując się do meritum sporu pozwany wyjaśnił, że do opłat egzekucyjnych oraz podatku VAT powoływany przez Syndyka przepis art. 146 P.u.n. nie znajduje zastosowania i w związku z tym pozwany prawidłowo przekazał Syndykowi kwoty pomniejszone o opłaty egzekucyjne oraz podatek VAT.

W uzasadnieniu wniesionego sprzeciwu pozwany przedstawił obszerną argumentację prawną swojego stanowiska.

Wyrokiem z dnia 29 kwietnia 2016 roku Sąd Okręgowy oddalił powództwo i orzekł o kosztach procesu.

W uzasadnieniu przytoczono następujące okoliczności:

Pozwany P. G. jest Komornikiem Sądowym przy Sądzie Rejonowym w Gorzowie Wielkopolskim. Kancelarię komorniczą pozwany prowadzi w S..

Pozwanemu w dniu 8 sierpnia 2013 r. przekazano do prowadzenia sprawę egzekucyjną z wniosku wierzyciela Syndyka Masy Upadłości Przedsiębiorstwa (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w P. przeciwko dłużnikowi (...) Spółka akcyjna z siedzibą w B..

Egzekucję w tej sprawie pozwany prowadził pod sygn. akt KM 1620/13. Oprócz tego pozwany prowadził przeciwko (...) S.A. inne postępowania egzekucyjne o sygn. akt: KM 1623/13, KM 430/15 oraz KM 650/15.

Na podstawie wniosku wierzyciela z dnia 26 sierpnia 2013 r. pozwany prowadził przeciwko (...) S.A. egzekucję z nieruchomości, w tym z nieruchomości, dla których prowadzone były następujące księgi wieczyste: (...), (...), (...), (...), (...). Wszystkie nieruchomości stanowiły lokale mieszkalne wraz ze związanymi udziałami w nieruchomości wspólnej.

Pismem z dnia 27 sierpnia 2013 r. pozwany zawiadomił sąd wieczystoksięgowy o wszczęciu egzekucji z nieruchomości. Zawiadomienie zostało odebrane w dniu 29 sierpnia 2013 r.

W dniu 27 sierpnia 2013 r. pozwany nadał do sądu wieczystoksięgowego wnioski o wpis do m. in. ww. ksiąg wieczystych wzmianki o toczącej się egzekucji z nieruchomości. Wnioski zostały odebrane w dniu 28 sierpnia 2013 r. Wpisy zostały dokonane w dniu 17 września 2013 r.

Prowadzone przez pozwanego postępowanie egzekucyjne w sprawie o sygn. akt KM 1620/13 zostało objęte nadzorem przez Sąd Rejonowy w Strzelcach Krajeńskich, Wydział I Cywilny, sygn. akt I Co 23/15).

W toku postępowania egzekucyjnego o sygn. akt KM 1620/13, prowadzonego przez pozwanego, doszło do sprzedaży ww. nieruchomości w drodze licytacji:

- prawo własności nieruchomości o księdze wieczystej nr (...) zostało sprzedane na rzecz K. A. za cenę 130.000,- zł (w tym 9.629,63 zł VAT) , która została w całości zapłacona gotówką;
- prawo własności nieruchomości o księdze wieczystej nr (...) zostało sprzedane na rzecz A. M. za cenę 65.000,- zł (w tym 4.814,81 zł VAT), która została w całości zapłacona gotówką;
- prawo własności nieruchomości o księdze wieczystej nr (...) zostało sprzedane na rzecz H. B. za cenę 125.050,- zł (w tym 9.262,96 zł VAT), która została w całości zapłacona gotówką;
- prawo własności nieruchomości o księdze wieczystej nr (...) zostało sprzedane na rzecz M. O. za cenę 98.000,- zł (w tym 7.840,- zł VAT), która została w całości zapłacona gotówką;
- prawo własności nieruchomości o księdze wieczystej nr (...) zostało sprzedane na rzecz E. W. za cenę 81.567,- zł (w tym 6.042,- zł VAT), która została w całości zapłacona gotówką.

Łącznie cena sprzedaży ww. nieruchomości wyniosła 499.617,- zł (w tym 37.589,40 zł VAT).

Kwoty te zostały wpłacone na rachunek depozytowy Sądu Rejonowego w Strzelcach Krajeńskich.

Prawo własności nieruchomości o księdze wieczystej nr (...) zostało przysądzone E. W. postanowieniem z dnia 10 kwietnia 2015 r. i stało się prawomocne z dniem 5 maja 2015 r.

Prawo własności nieruchomości o księdze wieczystej nr (...) zostało przysądzone A. M. postanowieniem z dnia 8 maja 2015 r. i stało się prawomocne z dniem 28 maja 2015 r.

Prawo własności nieruchomości o księdze wieczystej nr (...) zostało przysądzone K. A. postanowieniem z dnia 14 maja 2015 r. i stało się prawomocne z dniem 29 maja 2015 r.

Prawo własności nieruchomości o księdze wieczystej nr (...) zostało przysądzone H. B. postanowieniem z dnia 21 maja 2015 r. i stało się prawomocne z dniem 13 czerwca 2015 r.

Prawo własności nieruchomości o księdze wieczystej nr (...) zostało przysądzone M. O. postanowieniem z dnia 21 maja 2015 r. i stało się prawomocne z dniem 13 czerwca 2015 r.

Postanowieniem z dnia 29 kwietnia 2015 r. pozwany ustalił koszty postępowania egzekucyjnego KM 1620/13 wobec egzekucji z nieruchomości o księdze wieczystej nr (...).

Koszty te wyniosły kwotę 14.143,44 zł.

Na kwotę tę składały się następujące kwoty: 4.850,07 zł tytułem kosztów biegłych, 900,- zł tytułem udziału w czynnościach innych osób, 3,- zł koszty doręczenia środków pieniężnych, 392,89 zł koszty doręczenia korespondencji, 7.997,48 zł opłata stosunkowa.

Postanowieniem z dnia 13 maja 2015 r. pozwany ustalił koszty postępowania egzekucyjnego KM 1620/13 wobec egzekucji z nieruchomości o księgach wieczystych nr (...).

Koszty te wyniosły łącznie kwotę 51.017,41 zł, w tym:

- kwotę 50.383,41 zł (KM 1620), na którą składały się następujące kwoty: 30,- zł doręczenie korespondencji, 14.966,94 zł opłata stosunkowa dot. nieruchomości (...), 15.700,48 zł opłata stosunkowa dot. nieruchomości (...), 11.835,75 zł opłata stosunkowa dot. nieruchomości (...) oraz 7.850,24 zł opłata stosunkowa dot. nieruchomości (...),
- kwotę 10,- zł (KM 1623/13) za doręczenie korespondencji,
- kwotę 365,- zł (KM 430/15), na którą składały się następujące kwoty: 300,- zł należności osób powołanych do udziału w czynnościach, 5,- zł doręczenia środków pieniężnych, 60,- zł koszty doręczenia korespondencji,
- kwotę 259,- zł (KM 650/15), na którą składały się następujące kwoty: 240,- zł kosztów należności osób powołanych do udziału w czynnościach, 4,- zł koszty doręczenia środków pieniężnych, 15,- zł kosztów doręczenia korespondencji.

Powyższe postanowienia nie podlegały zaskarżeniu.

W dniu 22 maja 2015 r. pozwany sporządził projekt planu podziału sumy uzyskanej ze sprzedaży nieruchomości o księdze wieczystej nr (...). W planie podziału pozwany ustalił sumy przypadające wierzycielom z podziału i podlegające wypłaceniu. Pozwany wykazał w projekcie kwotę 100,- zł tytułem opłaty za zatwierdzenie planu podziału, a następnie w kategorii 1 pozwany ujął m. in. przypadającą mu (jako komornikowi): w sprawie KM 1620/13 - kwotę 7.997,48 zł z tytułu opłat egzekucyjnych, kwotę 115,- zł tytułem opłat gotówkowych, a w sprawie KM 1623/13 - kwotę 185,51 zł tytułem opłat gotówkowych.

Postanowieniem z dnia 27 maja 2015 r. projekt ten został zatwierdzony. W uzasadnieniu wskazano, że łączna kwota opłaty od zatwierdzenia planu podziału i kosztów zaspokajanych w kategorii 1 stanowi 22.308,50 zł, w tym koszty przypadające komornikowi w sprawach m. in. o sygn. akt KM 1620/13 oraz KM 1623/13. W związku z tym w uzasadnieniu wskazano, że pozostała do podziału kwota wynosi 52.250,02 zł (75.558,52 zł - 22.308,50 zł). Postanowienie stało się prawomocne z dniem 2 lipca 2015 r.

W dniu 19 czerwca 2015 r. pozwany sporządził projekt planu podziału sumy uzyskanej ze sprzedaży nieruchomości o księdze wieczystej nr (...). W planie podziału pozwany ustalił sumy przypadające wierzycielom z podziału i podlegające wypłaceniu. Pozwany wykazał w projekcie kwotę 100,- zł tytułem opłaty za zatwierdzenie planu podziału, a następnie w kategorii 1 pozwany ujął m. in. przypadającą mu (jako komornikowi) kwotę 7.850,24 zł z tytułu opłat egzekucyjnych.

Postanowieniem z dnia 23 czerwca 2015 r. projekt ten został zatwierdzony. W uzasadnieniu wskazano, że łączna kwota opłaty od zatwierdzenia planu podziału i kosztów zaspokajanych w kategorii 1 stanowi 7.950,24 zł, w tym

koszty przypadające komornikowi. W związku z tym w uzasadnieniu wskazano, że pozostała do podziału kwota wynosi 52.256,32 zł (60.206,56 zł – 7.950,24 zł). Prawomocność tego postanowienia stwierdzono na dzień 8 lipca 2015 r.

W dniu 19 czerwca 2015 r. pozwany sporządził projekt planu podziału sumy uzyskanej ze sprzedaży nieruchomości o księdze wieczystej nr (...). W planie podziału pozwany ustalił sumy przypadające wierzycielom z podziału i podlegające wypłaceniu. Pozwany wykazał w projekcie kwotę 100,- zł tytułem opłaty za zatwierdzenie planu podziału, a następnie w kategorii 1 pozwany ujął m. in. przypadającą mu (jako komornikowi) kwotę 15.700,48 zł z tytułu opłat egzekucyjnych, kwotę 32,- zł tytułem wydatków gotówkowych (KM 1620/13), kwotę 10,- zł tytułem wydatków gotówkowych (KM 1623/13), kwotę 365,- zł tytułem wydatków gotówkowych (KM 430/15) oraz kwotę 110,92 zł tytułem wydatków gotówkowych (KM 650/15).

Postanowieniem z dnia 23 czerwca 2015 r. projekt ten został zatwierdzony. W uzasadnieniu wskazano, że łączna kwota opłaty od zatwierdzenia planu podziału i kosztów komornika i zaspokajanych w kategorii 1 stanowi 16.841,- zł, w tym koszty przypadające komornikowi (15.700,48 zł) i zaspokajanych w kategorii I (1.040,52 zł). W związku z tym w uzasadnieniu wskazano, że pozostała do podziału kwota wynosi 103.568,55 zł (120.409,55 zł – 16.841,- zł). Prawomocność tego postanowienia stwierdzono na dzień 8 lipca 2015 r.

Postanowieniem z dnia 23 czerwca 2015 r., w sprawie o sygn. akt XII GU 60/15, Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie, Wydział XII Gospodarczy, ogłosił upadłość wobec (...) S.A. Upadłość obejmowała likwidację jej majątku. Jednocześnie wierzyciele ww. spółki zostali wezwani do zgłoszenia swoich wierzytelności w terminie miesiąca, od daty ukazania się obwieszczeń o ogłoszeniu upadłości. W postanowieniu sąd wyznaczył dla ww. spółki syndyka w osobie R. F.. Postanowienie uprawomocniło się w dniu 7 lipca 2015 r.

O ogłoszeniu upadłości (...) S.A. Syndyk poinformował pozwanego, wysyłając mu w dniu 25 czerwca 2015 r. wiadomość e-mail wraz z załącznikiem – postanowieniem o ogłoszeniu upadłości.

Tożsame pismo Syndyk nadał do pozwanego w dniu 29 czerwca 2015 r. Pismo wpłynęło do kancelarii komorniczej pozwanego w dniu 1 lipca 2015 r.. Syndyk przesłał informację o ogłoszeniu upadłości (...) S.A., o postanowieniu w tym przedmiocie oraz poinformował o prawie do zgłoszenia wierzytelności zgodnie z przepisami Prawa upadłościowego i naprawczego. Syndyk przesłał również pozwanemu kopię postanowienia o ogłoszeniu upadłości.

Pismem z dnia 31 lipca 2015 r. Syndyk poinformował pozwanego o prawomocności postanowienia o ogłoszeniu upadłości.

Postanowieniem z dnia 6 sierpnia 2015 r. pozwany ustalił koszty postępowania egzekucyjnego w sprawie o sygn. akt KM 1620/13 na kwotę 7.017,05 zł i w całości obciążył nimi wierzyciela, orzekając o obowiązku zwrotu przez dłużnika.

Tym samym postanowieniem pozwany postanowił przenieść do masy upadłości (...) S.A. w upadłości likwidacyjnej sumy uzyskane z egzekucji nieruchomości (...), (...), (...) oraz (...), pomniejszone o ustalone i pobrane opłaty stosunkowe, po przekazaniu mu kwot uzyskanych sum przez sąd nadzorujący postępowanie.

Pozwany postanowił również zwrócić nabywcom ww. nieruchomości nienależnie pobrany podatek VAT w sposób następujący:

- kwotę 6.042,- zł przekazać E. W.,
- kwotę 9.629,63 zł przekazać K. A.,
- kwotę 4.814,81 zł przekazać A. M.,
- kwotę 7.840,- zł przekazać M. O.,
- kwotę 9.262,96 zł przekazać H. O..

Pismem z dnia 21 lipca 2015 r. Syndyk wezwał pozwanego do kwot uzyskanych w postępowaniu egzekucyjnym, niewydanym wierzycielom do dnia ogłoszenia upadłości, tj. 23 czerwca 2015 r.

Sąd Rejonowy w Strzelcach Krajeńskich przekazywał pozwanemu z sądowego rachunku depozytowego – po jego interwencji – kwoty uzyskane ze sprzedaży ww. nieruchomości.

W dniu 8 września 2015 r. pozwany wpłacił przelewem bankowym na rachunek bankowy (...) S.A. w upadłości likwidacyjnej kwotę 61.419,04 zł tytułem sumy uzyskanej ze sprzedaży w postępowaniu egzekucyjnym nieruchomości o księdze wieczystej nr (...).

Pismem z dnia 15 września 2015 r. Syndyk wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 438.197,96 zł, w tym:

- kwoty 20.147,96 zł uzyskanej ze sprzedaży nieruchomości o księdze wieczystej nr (...),
- kwoty 65.000,- zł uzyskanej ze sprzedaży nieruchomości o księdze wieczystej nr (...),
- kwoty 130.000,- zł uzyskanej ze sprzedaży nieruchomości o księdze wieczystej nr (...),
- kwoty 125.050,- zł uzyskanej ze sprzedaży nieruchomości o księdze wieczystej nr (...),
- kwoty 98.000,- zł uzyskanej ze sprzedaży nieruchomości o księdze wieczystej nr (...).

W dniu 16 września 2015 r. pozwany przelał kwotę 342.251,74 zł tytułem sum uzyskanych ze sprzedaży w postępowaniu egzekucyjnym nieruchomości o numerach ksiąg wieczystych (...).

Pismem z dnia 23 września 2015 r. pozwany odpowiedział Syndykowi na wezwanie z dnia 15 września 2015 r., informując że do masy upadłości przekazał wszystkie należne kwoty.

Wezwaniem do zapłaty z dnia 5 października 2015 r. Syndyk wezwał pozwanego do zapłacenia kwoty 89.904,22 zł, w tym:

- kwoty 14.105,96 zł uzyskanej ze sprzedaży nieruchomości o księdze wieczystej nr (...),
- kwoty 65.000,- zł uzyskanej ze sprzedaży nieruchomości o księdze wieczystej nr (...),
- kwoty 10.798,- zł uzyskanej ze sprzedaży nieruchomości o księdze wieczystej nr (...),

W odpowiedzi na ww. wezwanie pozwany odpowiedział, iż przelał wszystkie należne kwoty z wyjątkiem kwoty 5,93 zł. Pozwany przed udzieleniem odpowiedzi przelał do masy upadłości kwotę 5,93 zł.

Dokonując oceny prawnej powództwa w kontekście ustalonych faktów Sąd Okręgowy odniósł się do zarzutu braku dopuszczalności drogi sądowej wyjaśniając, że zarzut powyższy nie okazał się zasadny, albowiem dopuszczalność drogi sądowej w procesie cywilnym przeciwko komornikowi sądowemu – w związku z wykonywanymi przez niego czynnościami – znajduje podstawy prawne, we wskazanych przez Sąd przepisach art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. z 2015 r. poz. 790 z późn. zm.; dalej: u.k.s.e.) w zw. z art. 415 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2014 r. poz. 121 z późn. zm.; dalej: k.c.).

Dokonując w tym kontekście jurydycznym kwalifikacji roszczeń powoda Sąd stwierdził, że przepis art. 23 ust. 1 u.k.s.e. stanowi, iż komornik jest obowiązany do naprawienia szkody wyrządzonej przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu czynności, natomiast zgodnie z przepisem art. 415 k.c. kto z winy swej wyrządził drugiemu szkodę, obowiązany jest do jej naprawienia. Wskazany przepis art. 23 ust. 1 u.k.s.e. ma charakter szczególny wobec art. 415 k.c., będąc modyfikatorem normy prawnej wynikającej z tego drugiego przepisu. Mianowicie odpowiedzialność komornika sądowego nie opiera się na zasadzie winy, zatem wina nie jest przesłanką

jego odpowiedzialności (por. wyrok Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 5 lutego 2014 r., sygn. akt V CSK 172/13, Legalis).

Powołane powyżej przepisy regulują szczególnego rodzaju odpowiedzialność odszkodowawczą komorników sądowych o charakterze deliktowym (ex delicto). Aby odpowiedzialność ta występowała konieczne jest wystąpienie następujących przesłanek:

- działanie lub zaniechanie komornika sądowego przy wykonywaniu czynności,
- bezprawność owego działania lub zaniechania,
- wystąpienie szkody.

Nadto przesłanką odpowiedzialności odszkodowawczej jest normalny (adekwatny) związek skutkowo-przyczynowy, o którym stanowi przepis art. 361 § 1 k.c. Według ww. przepisu zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynika.

Wszystkie wymienione powyżej przesłanki muszą wystąpić łącznie, natomiast brak choćby jednej z przesłanek skutkuje brakiem odpowiedzialności komornika sądowego i prowadzi do oddalenia powództwa opartego o roszczenie odszkodowawcze.

Sąd wyjaśnił też, że zgodnie z dyspozycją przepisu art. 6 k.c. na powodzie spoczywał ciężar dowodu wykazania wystąpienia wszystkich przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego, tj. działania lub zaniechania w związku z czynnościami, bezprawności, szkody oraz normalnego związku przyczynowo-skutkowego.

Rozważając pierwszą z koniecznych przesłanek wystąpienia po stronie pozwanego odpowiedzialności odszkodowawczej deliktowej, tj. zachowania lub działania, Sąd wskazał, że między stronami bezsporny był fakt, iż ze sprzedaży nieruchomości o numerach ksiąg wieczystych: (...), (...), (...), (...) oraz (...).

Bezspornym również w toku procesu było, iż łącznie nabywcy ww. nieruchomości zapłacili kwotę 499.617,- zł. W ramach tej kwoty pozwany pobrał od nabywców łączną kwotę 37.589,40 zł tytułem podatku VAT od nabycia nieruchomości (w tym kwotę 6.042,- zł niebędącą przedmiotem procesu). Kwoty te zostały uiszczone przez nabywców gotówką oraz wpłacone na rachunek depozytowy Sądu Rejonowego w Strzelcach Krajeńskich.

Ostatecznie bezpośrednim zachowaniem, z którym Syndyk wiązał w rozpatrywanej sprawie odpowiedzialność pozwanego, było przekazanie do masy upadłości upadłej spółki reprezentowanej przez Syndyka kwoty 403.670,78 zł, zamiast kwoty 499.617,- zł (a po odjęciu kwoty 6.042,- zł niestanowiącej przedmiotu procesu – 493.575,- zł), czyli nieprzekazaniu przez pozwanego do masy upadłości kwoty 89.904,22 zł.

Ze gromadzonego materiału dowodowego wynikało, iż pozwany przelał do masy upadłości nie kwotę 403.670,78 zł, którą podawał Syndyk, lecz kwotę 403.676,71 zł. Bezsporne było, iż pozwany przelał kwotę 403.670,78 zł i fakt ten potwierdzały zgromadzone w postępowaniu dowodowym potwierdzenia operacji bankowych (k. 87-88). W przedsądowej korespondencji stron pozwany wskazał – na skutek wezwania do zapłaty – że omyłkowo nie uiszczył kwoty 5,93 zł, którą – jak wskazał – przelał do masy upadłości (k. 92). Powód w treści pozwu nie kwestionował ww. dokumentu, który sam przedłożył w załączeniu do pozwu. Także z treści prowadzonej korespondencji nie wynika, aby Syndyk kwestionował fakt uzupełniającego przelania ww. kwoty. Co więcej, z odręcznej adnotacji na piśmie (k. 92) wynika, że Syndyk kwotę tę otrzymał, o czym świadczy znak „#” znajdujący się przy dopisanej na dole pisma kwocie 5,93 zł.

Mając powyższe na względzie Sąd ustalił, iż pozwany przelał do masy upadłości zarówno bezsporną kwotę 403.670,78 zł, jak i kwotę 5,93 zł, co dawało łącznie kwotę 403.676,71 zł.

Istotne dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, a zarazem pozostające poza sporem, było, iż pozwany postanowieniem z dnia 29 kwietnia 2015 r. ustalił koszty postępowania egzekucyjnego KM 1620/13 wobec egzekucji z nieruchomości o księdze wieczystej nr (...) na kwotę 14.143,44 zł, a jako jedną z jej części składowej wskazał kwotę 7.997,48 zł tytułem opłaty stosunkowej, wskazując przy tym na art. 49 ust. 1 u.k.s.e.

Równie bezsporne między stronami pozostawało, iż postanowieniem z dnia 13 maja 2015 r. pozwany ustalił koszty postępowania egzekucyjnego KM 1620/13 wobec egzekucji z nieruchomości o księgach wieczystych nr (...) na kwotę 51.017,41 zł, na którą składały się m. in. kwota 14.966,94 zł opłaty stosunkowej dot. nieruchomości (...), 15.700,48 zł opłaty stosunkowej dot. nieruchomości (...), 11.835,75 zł opłaty stosunkowej dot. nieruchomości (...) oraz 7.850,24 zł opłaty stosunkowej dot. nieruchomości (...). Pozwany w postanowieniu wskazał, że opłaty te wynikają z przepisu art. 49 ust. 1 u.k.s.e.

W konsekwencji suma opłat stosunkowych ustalonych przez pozwanego na podstawie art. 49 ust. 1 u.k.s.e. stanowiła kwotę 58.350,89 zł.

Powyższe okoliczności wynikały nadto z dokumentów prowadzonego przez pozwanego postępowania egzekucyjnego o sygn. akt KM 1620/13 (załączone akta postępowania Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Gorzowie Wielkopolskim – P. G., sygn. akt KM 1620/13: postanowienie z dnia 29 kwietnia 2015 r. – k. 557, postanowienie z dnia 13 maja 2013 r. – k. 619), które Sąd ocenił jako autentyczne, wiarygodne i wartościowe pod względem dowodowym dla rozstrzygnięcia sprawy. Wskazać należy, iż autentyczności ani treści tych dokumentów Syndyk ani pozwany nie kwestionowali i miały one walor dowodu z dokumentów urzędowych, albowiem zostały sporządzone przez organ egzekucyjny w przepisanej prawem formie w ramach przyznanych kompetencji.

Jednocześnie bezspornym jest, że powyższe postanowienia nie podlegały zaskarżeniu.

W konsekwencji Sąd ustalił, iż w niniejszej sprawie Syndyk udowodnił zachowanie pozwanego, polegające na nieprzekazaniu do masy upadłości kwoty 95.940,29 zł. Od powyższej kwoty należało odjąć – gdyż nie była przedmiotem sporu – kwotę 6.042,- zł tytułem podatku VAT od jednej z nieruchomości. Wobec powyższego przedmiotowe zachowanie pozwanego wiązało się z nieprzekazaniem do masy upadłości kwoty 89.898,29 zł.

Dalej Sąd wyjaśnił że zachowanie, które może rodzić odpowiedzialność odszkodowawczą komornika na podstawie art. 23 ust. 1 u.k.s.e., musi mieć związek z czynnościami komornika. Zachowanie komornika pozostające w związku z jego czynnościami („przy wykonywaniu czynności”), o którym stanowi art. 23 ust. 1 u.k.s.e. dotyczy zakresu czynności wskazanych w art. 2 u.k.s.e.,

Zdaniem Sadu w rozstrzyganej sprawie bezspornym i dostrzegalnym *prima facie* faktem było, iż pozwany, dopuszczając się wykazanego zachowania, wykonywał czynności egzekucyjne, związane z egzekucją z wcześniej wymienionych nieruchomości, które zostały w jej toku sprzedane. Tym samym podejmował czynności, o których stanowi art. 2 ust. 1 pkt 1 u.k.s.e., albowiem stosownie do przepisu art. 921 § 1 k.p.c. pozwany, jako komornik sądowy, był organem egzekucyjnym.

Sąd stwierdził w związku z powyższym, iż w niniejszej sprawie wskazane zachowanie pozwanego mogło rodzić jego odpowiedzialność odszkodowawczą.

Odnosząc się do przesłanki bezprawności zachowania pozwanego, Sąd wskazał, że niezgodność z prawem w rozumieniu art. 23 uksc wiąże się w dorobku orzeczniczym z brakiem realizacji norm prawnych, a zatem wbrew ich nakazom lub zakazom. Tym samym niezgodność z prawem polega na nieprzestrzeganiu norm prawnych wynikających z przepisów aktów normatywnych. Działań komornika nie można oceniać w związku z tym za niezgodne z prawem, jeżeli opierały się na obowiązujących przepisach prawa.

Sąd zaznaczył, że syndyk niezgodności z prawem zachowania pozwanego upatrywał w niezastosowaniu się do przepisów art. 146 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (Dz. U. z 2015 r. poz. 233; dalej: p.u.), zgodnie

z którym postępowanie egzekucyjne dotyczące wierzytelności podlegającej zgłoszeniu do masy upadłości, wszczęte przed ogłoszeniem upadłości, ulega zawieszeniu z mocy prawa z dniem ogłoszenia upadłości. Postępowanie to umarza się z mocy prawa po uprawomocnieniu się postanowienia o ogłoszeniu upadłości. Zawieszenie postępowania egzekucyjnego nie stoi na przeszkodzie przysądzeniu własności nieruchomości, jeżeli przybicia udzielono przed ogłoszeniem upadłości, a nabywca egzekucyjny wpłaci w terminie cenę nabycia (ust. 1). Sumy uzyskane w zawieszonym postępowaniu egzekucyjnym, a jeszcze niewydane, przelewa się do masy upadłości po uprawomocnieniu się postanowienia o ogłoszeniu upadłości (ust. 2).

Kwestią sporną w niniejszej sprawie było ustalenie, czy w wyrażeniu „sumy uzyskane, a jeszcze niewydane” mieszczą się opłaty stosunkowe z przepisu art. 49 ust. 1 u.k.s.e. oraz podatek VAT pobierany przez komorników sądowych od nabywców nieruchomości w przypadku sprzedaży nieruchomości w toku egzekucji.

Zdaniem Sądu przepis art. 146 p.u., w związku z założeniem normatywności tekstu aktu prawnego, musi wyrażać normę prawną, czyli normę wskazującą adresata normy, okoliczności zastosowania normy oraz nakaz lub zakaz określonego zachowania się. Przepis ten jest niezupełny treściowo. Z analizy przepisu wynika, że zawiera on jedynie następujące elementy treściowe normy:

- okoliczności (uprawomocnienie się postanowienia o ogłoszeniu upadłości),
- nakaz (z formy czasownika „przelewa się” wynika nakaz),
- określonego zachowanie się (przelanie do masy upadłości sum uzyskanych w zawieszonym postępowaniu egzekucyjnym a niewydanych).

Zdaniem Sądu Okręgowego zasadniczym problemem jest wykładnia pojęcia sum uzyskanych i niewydanych w rozumieniu art. 146 ust. 2 p.u.

W odniesieniu do „uzyskanych sum” Sąd stwierdził, że w ww. wypowiedzi chodzi o sumy uzyskane w postępowaniu egzekucyjnym na poczet zaspokojenia roszczeń wierzycieli. Analogicznie należało potraktować określenie „niewydane”, jako sumy niewydane wierzycielom (lub innym podmiotom uprawnionym - zob. art. 22 u.k.s.e., zgodnie z którym komornik ma obowiązek w terminie 4 dni przekazać uprawnionemu [wierzycielowi] wyegzekwowane należności, a jeżeli dopuści do opóźnienia, jest obowiązany zapłacić uprawnionemu odsetki ustawowe za opóźnienie od kwot otrzymanych i nierozliczonych w terminie, a także ogół przepisów postępowania cywilnego w zakresie postępowania egzekucyjnego, w tym art. 922 k.p.c. oraz 1036 § 1 k.p.c.). Takie rozumienie przepisu art. 146 ust. 2 p.u. uzasadnia nadto wcześniejsze brzmienie ww. przepisu, albowiem miał on brzmienie: „Sumy uzyskane w zawieszonym postępowaniu egzekucyjnym i niewydane przelewa się do masy upadłości, a wierzyciele, którzy prowadzili egzekucję, będą zaspokojeni według przepisów ustawy [tj. według przepisów o postępowaniu upadłościowym]”.

Sąd zważył, iż ze względu na powyższe rozważania komornik sądowy nie przelewa do masy upadłości upadłego dłużnika sum uzyskanych w postępowaniu egzekucyjnym, które nie podlegają wydaniu uprawnionym [wierzycielom].

Należało przy tym mieć na względzie, że stosownie do przepisu art. 770 k.p.c. dłużnik powinien zwrócić wierzycielowi koszty niezbędne do celowego przeprowadzenia egzekucji. Koszty ściąga się wraz z egzekwowanym roszczeniem. Koszt egzekucji ustala postanowieniem komornik, jeżeli przeprowadzenie egzekucji należy do niego. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie stronom oraz komornikowi.

Zgodnie zaś z przepisami art. 49 u.k.s.e. w sprawach o egzekucję świadczeń pieniężnych komornik pobiera od dłużnika opłatę stosunkową w wysokości 15% wartości wyegzekwowanego świadczenia, jednak nie niższej niż 1/10 i nie wyższej niż trzydziestokrotna wysokość przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. Jednakże w przypadku wyegzekwowania świadczenia wskutek skierowania egzekucji do wierzytelności z rachunku bankowego, wynagrodzenia za pracę,

świadczenia z ubezpieczenia społecznego jak również wypłacanych na podstawie przepisów o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, zasiłku dla bezrobotnych, dodatku aktywizacyjnego, stypendium oraz dodatku szkoleniowego, komornik pobiera od dłużnika opłatę stosunkową w wysokości 8% wartości wyegzekwowanego świadczenia, jednak nie niższej niż 1/20 i nie wyższej niż dziesięciokrotna wysokość przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego (ust. 1). W sprawach wymienionych w ust. 1 komornik ściągą opłatę od dłużnika proporcjonalnie do wysokości wyegzekwowanego świadczenia (ust. 1a).

Z ww. przepisów wynika, że wraz z egzekwowanym roszczeniem komornik sądowy ściągą opłatę egzekucyjną obliczoną na podstawie art. 49 ust. 1 u.k.s.e. i w tym przypadku jednocześnie pobiera ją od dłużnika. Stosownie do art. 770 k.p.c. opłatę tę komornik sądowy ustala w drodze postanowienia.

Wskazać przy tym należy, iż z materiału dowodowego wynika, iż przedmiotowe nieruchomości zostały w toku egzekucji sprzedane przed ogłoszeniem w dniu 23 czerwca 2015 r. upadłości upadłej spółki reprezentowanej przez Syndyka. Przedmiotowe nieruchomości zostały zlicytowane, nabywcy zapłacili cenę sprzedaży i na podstawie postanowień Sądu Rejonowego w Strzelcach Krajeńskich, Wydział I Cywilny, w sprawie o sygn. akt I Co 23/15, z okresu od dnia 5 maja 2015 r. do dnia 13 czerwca 2015 r. nastąpiło przysądzenie własności tych nieruchomości (k. 16, 19, 27, 30, 33, 39). Natomiast na podstawie postanowień z dnia 29 kwietnia 2015 r. oraz 13 maja 2015 r. pozwany ustalił koszty postępowania egzekucyjnego, które obejmowały opłaty stosunkowe z art. 49 ust. 1 u.k.s.e. za egzekucję z ww. nieruchomości, a łączna suma ustalonych opłat wyniosła kwotę 58.350,89 zł, przy czym żadne z ww. postanowień nie zostało zaskarżone (dokumenty znajdujące się w załączonych aktach postępowania Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Gorzowie Wielkopolskim – P. G., sygn. akt KM 1620/13: postanowienie z dnia 29 kwietnia 2015 r. – k. 557, postanowienie z dnia 13 maja 2013 r. – k. 619).

W konsekwencji Sąd stwierdził, iż pozwany przed dniem ogłoszenia upadłości upadłej spółki zgodnie z prawem ściągnął i pobrał na swoją rzecz należne mu z tytułu egzekucji z nieruchomości opłaty egzekucyjne, o których stanowi art. 49 ust. 1 u.k.s.e. Zdaniem Sądu opłaty te komornik sądowy jako organ egzekucyjny ściągą i pobiera na swoją rzecz i nie wydaje ich żadnemu z uczestników postępowania.

Sąd wyjaśnił, że koszty egzekucyjne należne komornikowi z tytułu opłat egzekucyjnych są wprawdzie wykazywane w planie podziału (art. 1024 w zw. z art. 1025 k.p.c.), to jednak komornik sądowy nie jest uczestnikiem postępowania podziałowego (art. 1030 k.p.c.; A. Adamczuk, w: Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, red. M. Manowska, Warszawa 2013, s. 1557). Ma to związek z brzmieniem właśnie przepisów art. 770 k.p.c. w zw. z art. 49 ust. 1 oraz 1a u.k.s.e., albowiem kwoty ściągnięte i pobrane przez komornika sądowego tytułem opłaty stosunkowej, potwierdzone w postanowieniu komornika, nie mogą zostać w żaden sposób podzielone ani przyznane innemu podmiotowi niż komornik sądowy będący organem egzekucyjnym.

Za nietrafne Sąd uznał stanowisko strony powodowej, iż komornik sądowy winien zgłosić wierzytelność należną mu w związku z prowadzonym postępowaniem egzekucyjnym w postępowaniu upadłościowym jako wierzytelności kategorii IV (art. 342 p.u.). Przepis art. 342 ust. 1 p.u. stanowi, iż należności podlegające zaspokojeniu z funduszu masy upadłości dzieli się na następujące kategorie:

1) kategoria pierwsza - koszty postępowania upadłościowego, przypadające za czas po ogłoszeniu upadłości należności alimentacyjne oraz renty za wywołanie choroby, niezdolności do pracy, kalectwa lub śmierci oraz z tytułu zamiany uprawnień objętych treścią prawa dożywocia na dożywotnią rentę, należności z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia masy upadłości, należności z zawartych przez upadłego przed ogłoszeniem upadłości umów, których wykonania zażądał syndyk, należności powstałe z czynności syndyka albo zarządcy oraz należności, które powstały z czynności upadłego dokonanych po ogłoszeniu upadłości, niewymagających zgody nadzorca sądowego lub dokonanych za jego zgodą;

2) kategoria druga - przypadające za czas przed ogłoszeniem upadłości należności ze stosunku pracy, należności rolników z tytułu umów o dostarczenie produktów z własnego gospodarstwa rolnego, należności alimentacyjne oraz renty za wywołanie choroby, niezdolności do pracy, kalectwa lub śmierci i renty z tytułu zamiany uprawnień

objętych treścią prawa dożywocia na dożywotnią rentę, przypadające za dwa ostatnie lata przed ogłoszeniem upadłości należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, wraz z odsetkami i kosztami egzekucji;

3) kategoria trzecia - podatki i inne daniny publiczne oraz pozostałe należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, wraz z odsetkami i kosztami egzekucji;

4) kategoria czwarta - inne należności, jeżeli nie podlegają zaspokojeniu w kategorii piątej, wraz z odsetkami za ostatni rok przed datą ogłoszenia upadłości, z odszkodowaniem umownym, kosztami procesu i egzekucji;

5) kategoria piąta - odsetki, które nie należą do wyższych kategorii w kolejności, w jakiej podlega zaspokojeniu kapitał, a także sądowe i administracyjne kary grzywny oraz należności z tytułu darowizn i zapisów.

Niesłusznie Syndyk wskazywał zatem, że art. 342 ust. 1 pkt 4 p.u. reguluje, iż koszty egzekucyjne należne komornikowi podlegają zaspokojeniu w kategorii czwartej. W kategorii czwartej podlegają zaspokojeniu w postępowaniu upadłościowym inne należności wraz z m. in. kosztami procesu i egzekucji. Oczywistym jest zdaniem Sądu Okręgowego, iż wskazywane tu koszty egzekucji mają charakter suplementarny wobec wskazywanych „innych należności” (podobnie jak w stosunku do innych wierzytelności z kategorii drugiej i trzeciej, gdzie również jest mowa o kosztach egzekucji). W przepisie art. 342 ust. 1 pkt 4 p.u. mowa jest zatem wyłącznie o kosztach egzekucyjnych, których zwrot należy się wierzycielowi pewnej należności głównej, a nie o kosztach egzekucyjnych – opłatach stosunkowych – które ściągają i pobiera komornik sądowy bezpośrednio od dłużnika wraz z egzekwowanym roszczeniem.

Inne rozumienie ww. przepisu oraz art. 146 ust. 2 p.u. prowadziłoby do niespójności systemowej. Stosownie bowiem do art. 1025 § 1 k.p.c. z kwoty uzyskanej z egzekucji zaspokajają się w następującej kolejności: koszty egzekucyjne, należności alimentacyjne, należności za pracę za okres 3 miesięcy do wysokości najniższego wynagrodzenia za pracę określonego w odrębnych przepisach oraz renty z tytułu odszkodowania za wywołanie choroby, niezdolności do pracy, kalectwa lub śmierci i koszty zwykłego pogrzebu dłużnika itd.

Jak wynika z zestawienia ww. przepisu z art. 342 p.u. uznanie, że koszty egzekucji należne komornikowi podlegają zaspokojeniu w kategorii IV w art. 342 p.u., powodowałoby, że należności podlegające zaspokojeniu – na gruncie przepisu art. 1025 k.p.c. – po kosztach egzekucji podlegałyby zaspokojeniu przed kosztami egzekucji, czyli komornik sądowy jako organ egzekucyjny zostałby pozbawiony swojej uprzywilejowanej pozycji. Sąd zwrócił uwagę, iż analogicznie do pozycji komornika sądowego szczególną pozycję posiada syndyk w postępowaniu upadłościowym, bowiem koszty postępowania upadłościowego ujęte są w I kategorii w przepisie art. 342 p.u.

W konsekwencji Sąd stwierdził, iż opłaty stosunkowe w kwocie 58.350,89 zł zostały przez pozwanego skutecznie ustalone oraz ściągnięte i pobrane z wyegzekwowanego roszczenia przed dniem ogłoszenia upadłości, a zatem nie podlegały przelaniu do masy upadłości.

Sąd stwierdził nadto, że powoływany przez powoda wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 8 marca 2006 r., (sygn. akt II FSK 400/05) nie miał znaczenia dla sprawy, albowiem dotyczył całkowicie odmiennego stanu faktycznego (będącego istotnym dla rozstrzygnięcia, m. in. brak wyegzekwowania roszczenia), a nadto odnosił się do innego postępowania – postępowania egzekucyjnego w administracji, odmiennego od postępowania egzekucyjnego uregulowanego w przepisach k.p.c. oraz u.k.s.e.

Z tych przyczyn Sąd uznał za nieuzasadnione roszczenie o zapłatę 58.350,89 zł.

Odnosząc się do żądań pozwu w pozostałym zakresie (co do kwoty 31.547,40 zł Sąd wskazał, że pozwany według swoich twierdzeń przelał do masy upadłości wyegzekwowaną kwotę z pominięciem między innymi kwot pobranych od nabywców nieruchomości tytułem podatku VAT. Łącznie kwota ta wynosiła 37.589,40 zł. Syndyk wskazywał jednak, iż przedmiotem sporu nie jest kwota 6.042,- zł, stanowiąca podatek od jednej z ww. nieruchomości, co skutkowało ustaleniem, czy pozwany prawidłowo nie przelał do masy upadłości kwoty 31.547,40 zł.

Sąd odwołał się do przepisu art. 18 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. z 2011 r. Nr 177, poz. 1054 z późn. zm.; dalej: u.VAT) organy egzekucyjne określone w ustawie z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz.U. z 2005 r. Nr 229, poz. 1954, z późn. zm.72)) oraz komornicy sądowi wykonujący czynności egzekucyjne w rozumieniu przepisów Kodeksu postępowania cywilnego są płatnikami podatku od dostawy, dokonywanej w trybie egzekucji, towarów będących własnością dłużnika lub posiadanych przez niego z naruszeniem obowiązujących przepisów. Jednocześnie wskazać należy, iż według przepisu art. 8 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2012 r. poz. 749 z późn. zm.; dalej: o.p.) płatnikiem jest osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej, obowiązana na podstawie przepisów prawa podatkowego do obliczenia i pobrania od podatnika podatku i wpłacenia go we właściwym terminie organowi podatkowemu.

Zdaniem Sądu w sprawie bezspornym było, iż pozwany uzyskana ze sprzedaży nieruchomości łączną kwotę 37.589,40 zł (w tym kwotę 6.042,- zł niebędącą przedmiotem postępowania) uznał za podatek VAT. Syndyk konieczność przelania do masy upadłości tej kwoty uzasadniał jednak tym, iż w jego ocenie kwota ta niesłusznie została potraktowana przez pozwanego jako podatek VAT i skoro podatek ten nie był należny, to również podlegał przelaniu do masy upadłości.

Sąd stwierdził jednak w tym zakresie, iż pozwany działał w oparciu o swoją kompetencję i obowiązek wynikający z przepisów art. 18 u.VAT w zw. z art. 8 o.p. i z tego względu nie przelał do masy upadłości kwoty 31.547,40 zł oraz niestanowiącej przedmiotu procesu kwoty 6.042,- zł, uznając te kwoty właśnie jako podatek VAT.

W ocenie Sądu, mając na względzie poczynione rozważania w kontekście przepisu art. 146 ust. 2 p.u., kwoty tej pozwany również nie miał obowiązku przelać do masy upadłości, albowiem kwota ta nie stanowiła sumy uzyskanej na poczet zaspokojenia podmiotów uprawnionych.

Sąd wskazał na orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego, w którym wyjaśniono, że podatek VAT nie może być uwzględniony w planie podziału sumy uzyskanej z egzekucji, a suma ulegająca podziałowi, którą wymienia się w planie podziału, powinna być pomniejszona o podatek od towarów i usług. Z kolei obowiązek podatkowy – czyli pobrania kwoty podatku VAT – powstaje z chwilą przysądzenia własności zlicytowanej nieruchomości (wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 17 czerwca 2011 r., sygn. akt I FSK 1064/10).

Przepisy prawa podatkowego są przepisami szczególnego rodzaju, które tworzą stosunek prawny o charakterze publicznym (podatkowym) pomiędzy podmiotem obowiązany do zapłacenia podatku a Skarbem Państwa czy jednostką samorządu terytorialnego jako podmiotem upoważnionym do jego uzyskania. Płatnik jest jedynie pośrednikiem pomiędzy ww. podmiotami, który ustala, pobiera od podatnika i przekazuje Skarbowi Państwa czy jednostce samorządu terytorialnego należny podatek. Nawet jeżeli płatnik dokona błędnych ustaleń i nieprawidłowo pobierze ustalony podatek, to wówczas podatnik – jako podmiot, na którym spoczywa obowiązek podatkowy – ma możliwość dochodzenia nienależnie pobranego świadczenia od Skarbu Państwa na podstawie przepisów prawa podatkowego, w szczególności przepisów o.p, w związku z czym Sąd w niniejszej sprawie o charakterze cywilnym nie jest władny do rozstrzygnięcia materii przekazanej do kompetencji innych organów, w tym sądownictwa administracyjnego.

Mając powyższe na względzie Sąd stwierdził, iż nieprzelanie przez pozwanego do masy upadłości przedmiotowej również pozostałej kwoty 31.547,40 zł znajdowało uzasadnienie.

W konsekwencji Sąd stwierdził, iż powództwo było w całości nieuzasadnione i musiało podlegać z tego względu oddaleniu, o czym Sąd orzekł w punkcie I sentencji wyroku.

Rozstrzygnięcie o kosztach procesu oparto o zasadę odpowiedzialności za wynik sprawy (art. 98 k.p.c.)

Apelację od tego wyroku wniósł powód zaskarżając orzeczenie w całości i wnosząc o jego zmianę i uwzględnienie powództwa w całości. Wyrokowi zarzucił obrazę przepisów prawa materialnego:

a) art. 146 § 2 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz. U. z 2009 r. Nr 75, poz. 1361 ze zm., dalej: p.u.n.) poprzez jego błędną wykładnię, a w konsekwencji niezastosowanie w niniejszej sprawie skutku przyjęcia, iż do opłat egzekucyjnych przepis powyższy nie znajduje zastosowania, podczas gdy wykładnia systemowa przedmiotowego przepisu, znajdująca potwierdzenie w poglądach wyrażonych przez orzecznictwo nakazuje uznać, iż działanie P. G., polegające na wydaniu do masy upadłości, po ogłoszeniu upadłości, sum pozostałych po odliczeniu opłaty stosunkowej jest oczywiście nieprawidłowe i nie znajduje poparcia w obowiązujących przepisach stanowiąc przy tym niczym nie uzasadnione uprzywilejowanie jednego z wierzycieli - Komornika Sądowego;

b) art. 342 ust. 1 pkt. 4 p.u.n. poprzez jego niezastosowanie i w konsekwencji zaniechanie przyjęcia, iż do należności podlegających zaspokojeniu z funduszu masy upadłości, przypisanych do kategorii czwartej, należy zaliczyć także koszty egzekucji.

W uzasadnieniu wskazano, że postępowanie egzekucyjne prowadzone przez pozwanego doprowadziło do uzyskania przezeń środków, których skuteczne i prawnie poprawne rozdysponowanie wymagało sporządzenia projektów planu podziału, zatwierdzenia rzeczonych projektów, a następnie uzyskaniu przez ww. prawomocności. Ustalony przez Sąd I instancji stan faktyczny dowodzi zaś bezsprzecznie, że prawomocność opisywanych w obszernym uzasadnieniu projektów planów podziału, nie nastąpiła przed ogłoszeniem przez Sąd Rejonowy Szczecin -Centrum w Szczecinie upadłości spółki (...) SA. Tym samym uznać trzeba, że z mocy prawa nastąpiło zawieszenie prowadzonego w stosunku do upadłej spółki postępowania egzekucyjnego, z czego wynikają dwie konsekwencje.

Zdaniem skarżącego, biorąc pod uwagę wykładnię przepisu art. 146 ustawy pr.u.n. wskazać należy, że podczas zawieszenia postępowania egzekucyjnego, organ egzekucyjny nie podejmuje żadnych czynności z wyjątkiem tych, które mają na celu podjęcie zawieszono postępowania. W świetle tej zasady organ egzekucyjny nie może więc w okresie zawieszenia - co oczywiste - „uzyskiwać” żadnych sum od dłużnika, a może tylko sumy wcześniej uzyskane przekazać uprawnionej osobie, którą in concreto w realiach sprawy jest syndyk masy upadłości. Przeciwnie stanowisko, które upoważnia komornika do dokonania innych niż wymienione wyżej czynności, jaką bezsprzecznie jest pobranie ustalonych opłat egzekucyjnych, pozbawia w gruncie rzeczy omawiany przepis praktycznego znaczenia, co w świetle postulatu racjonalnego ustawodawcy jest nie do zaakceptowania.

Podkreśla też skarżący, że rozumienie art. 146 ust. 2 pr.u.n. musi być odczytywane w kontekście ustępu 1 tego artykułu. Norma wysłowiona w analizowanym przepisie ust. 2 miała więc znaczenie: „sumy uzyskane (ściągnięte) w postępowaniu egzekucyjnym, które następnie po ogłoszeniu upadłości, uległo zawieszeniu z mocy prawa, będą przelane do masy upadłości, jeżeli do dnia ogłoszenia upadłości dłużnika nie zostały wydane egzekwującemu wierzycielowi.

Nadto apelujący uwypuklił różnicę pomiędzy ściąganiem, a pobraniem kosztów egzekucji, zauważając, że pobranie kosztów egzekucji przez komornika sądowego (pозwanego) następuje dopiero po ich ściągnięciu od dłużnika w toku postępowania egzekucyjnego (art. 770 Kodeksu postępowania cywilnego).

Zdaniem skarżącego rozróżnić należy dwie odrębne czynności w postępowaniu egzekucyjnym – ściągnięcie i pobranie opłat.

Zgodnie zaś z przepisem art. 146 ust. 2 pr.u.n. „sumy uzyskane w zawieszonym postępowaniu egzekucyjnym, a jeszcze niewydane, przelewa się do masy upadłości po uprawomocnieniu się postanowienia o ogłoszeniu upadłości”. W ocenie orzecznictwa oraz strony powodowej przywołaną regulację należy rozumieć w ten sposób, że obowiązek przelania do masy upadłości dotyczy sum wprawdzie ściągniętych w postępowaniu egzekucyjnym (acz nie pobranych), które następnie po ogłoszeniu upadłości uległo zawieszeniu z mocy prawa, a które nie zostały wydane egzekwującemu wierzycielowi.

Wobec tego pobranie przez pozwanego jako odrębna czynność w postępowaniu egzekucyjnym (a możliwa co do zasady dopiero po uprawomocnieniu się planu podziału), z uwagi na fakt zawieszenia, a dalej umorzenia postępowania egzekucyjnego, nigdy nie powinno było nastąpić.

Z tego powód wyprowadza stanowisko, że pozwany nie posiadał umocowania do wypłaty sam sobie jako wierzycielowi upadłego wyegzekwowanych kwot z pominięciem procedury upadłościowej. Koszty te nie zostałyby przez pozwanego pobrane przed ogłoszeniem upadłości, gdyby - przyjmując twierdzenia pozwanego - niezgodnie z przepisami Kodeksu postępowania cywilnego nie wykonał on w sposób nieuprawniony i bezprawny nieprawomocnych planów podziału, zaś dalszy tok prowadzonych przez niego postępowań egzekucyjnych, był zgodny z orzeczeniem Sądu dotyczącym ogłoszenia upadłości, a wskutek tego z regulacjami ustawy prawo upadłościowe i naprawcze. Zdaniem skarżącego wykonanie przez pozwanego w sposób nieuprawniony nieprawomocnych planów podziału spowodowało dalsze jego bezpodstawne czynności, które w rezultacie doprowadziły do nieuzasadnionego uszczuplenia masy upadłości.

Skarżący wywodził, że zaspokojenie czy to grup wierzytelności, czy wreszcie kosztów postępowania egzekucyjnego (komornika), oznacza li tylko możliwość dysponowania środkami uzyskanymi w toku egzekucji. Ściągnięcie opłaty egzekucyjnej nie oznacza więc (bo oznaczać nie może) automatycznie, że zostaje ona skonsumowana (pobrana) przez komornika (pozwanego). Możliwe jest to bowiem wyłącznie po uprawomocnieniu się zatwierdzonego przez Sąd planu podziału (a sytuacja ta nie zaistniała w okolicznościach rozpoznawanej sprawy).

W uzasadnieniu zarzutu naruszenia przepisów prawa materialnego, a to art. 342 ust. 1 pkt. 4 p.u.n. skarżący dodał, że jedno z podstawowych założeń postępowania upadłościowego obejmującego likwidację masy upadłości polega na tym, że wszyscy wierzyciele upadłościowi, tj. wierzyciele, których wierzytelności powstały przed ogłoszeniem upadłości, uzyskują zaspokojenie wyłącznie w ramach postępowania upadłościowego. Innymi słowy, tryb dochodzenia wierzytelności powstałych przed dniem ogłoszenia upadłości jest trybem szczególnym, ograniczającym się do postępowania upadłościowego, które jest jedynym postępowaniem normującym dochodzenie roszczeń przeciwko upadłemu. Zakaz prowadzenia egzekucji przeciwko masie (w tym egzekucji należnych komornikowi opłat egzekucyjnych lub podatku VAT), ma na celu skupienie wszystkich spraw w jednym ręku i wyeliminowanie jakiegokolwiek wątpliwości co do (nie)możności prowadzenia egzekucji przeciwko masie upadłości. Prowadzenie takich egzekucji (czy jak to przyjmuje pozwany - „pobrań” z masy upadłości opłat egzekucyjnych czy podatku VAT) z reguły bowiem destrukcyjnie wpływa na samo postępowanie upadłościowe bezpodstawnie pomniejszając środki masy, którymi dysponować winien wyłącznie syndyk. Za takie należy uznać decydowanie przez samych wierzycieli (jakim w niniejszej sprawie zdaniem skarżącego jest komornik) kiedy, kto i w jakiej wysokości uzyska zaspokojenie.

Z tego względu zdaniem powoda od dnia ogłoszenia upadłości wykluczone jest zaspokajanie wierzycieli upadłościowych przez upadłego kosztem masy upadłości, co wynika z faktu, że pozbawiony zostaje on prawa zarządu masą. Jeżeli w toku postępowania egzekucyjnego udało się uzyskać jakiegokolwiek sumy, które przed zawieszeniem nie zostały wypłacone wierzycielowi, organ egzekucyjny zobowiązany jest przekazać je w całości (tj. bez jakichkolwiek potrąceń, w tym także podatku VAT) do masy upadłości. Zaspokojenia wierzycieli dokonuje syndyk, a odbywa się to wyłącznie według reguł postępowania upadłościowego, tj. w zasadzie przez podział funduszków masy, chociaż pewne wierzytelności upadłościowe są uprzywilejowane w ten sposób, że ich zaspokojenie następuje poza podziałem funduszków masy, na bieżąco, w miarę wpływu stosownych sum do masy (art. 343 w zw. z art. 342 ust. 1 pkt 1 p. u. n.) czy też w drodze potrącenia (art. 93 i n.).

Skarżący podkreślił, że art. 342 ust. 1 pkt. 4 p. u. n. stanowi wprost, iż do należności podlegających zaspokojeniu z funduszków masy upadłości, przypisanych do kategorii czwartej, należy zaliczyć inne należności, jeżeli nie podlegają zaspokojeniu w kategorii piątej, wraz z odsetkami za ostatni rok przed datą ogłoszenia upadłości, z odszkodowaniem umownym, kosztami procesu i egzekucji. Gdyby zatem przyjąć twierdzenia pozwanego (nie zweryfikowane w sposób negatywny także przez Sąd I instancji w zaskarżonym orzeczeniu), że Komornik może samodzielnie odliczyć od wydanych Syndykowi sum (i zaspokoić się samodzielnie w ten sposób poza postępowaniem upadłościowym) opłatę stosunkową -stanowiącą wszak koszt egzekucji - nie byłoby wówczas żadnego uzasadnienia dla ustalania kategorii tego

typu wierzytelności, w dalszych przepisach ustawy. Brak jest również uzasadnienia dla potrącania przez pozwanego podatku VAT i zaspokajania go na rzecz organów skarbowych poza postępowaniem upadłościowym.

Pozwany w odpowiedzi na apelację wniósł o jej oddalenie wywodząc, że niewątpliwie ściągnięcie objętych wnioskami egzekucyjnymi kwot nastąpiło przed ogłoszeniem upadłości dłużnika, w tym też czasie komornik ściągał i pobrał także koszty egzekucyjne. Wskazywanie przez powoda, jakoby ściągnięcie wyprzedzało pobór, a tym bardziej wskazywanie, iż pobranie takie może nastąpić dopiero po uprawomocnieniu się planu podziału jest błędne. Art. 49 ust. 1 i 1a ustawy o komornikach sądowych i egzekucji wyraźnie stanowią, że komornik pobiera od dłużnika opłatę stosunkową i ściągają ją proporcjonalnie do wysokości wyegzekwowanego roszczenia. Kolejność ta jest zatem wręcz odwrotna niż to twierdzi powód. Skoro czynności egzekucyjne prowadzone były przez komornika do dnia 21 maja 2015 r. (ostatnie przysądzenie własności), a ceny nabycia były wpłacone wcześniej -wszystkie gotówką, to komornik na podstawie art. 43 i 49 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji zasadnie naliczył i pobrał opłaty egzekucyjne od wyegzekwowanego roszczeń, tym bardziej, że wyegzekwowane środki przekazał na rachunek Ministerstwa Finansów przed ogłoszeniem upadłości.

Wobec treści art. 43 i 49 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji uznać należy, że pobranie tych opłat nie było czynnością bezprawną, tym bardziej, że zgodnie z treścią art. 770 zd. 2 kpc, koszty egzekucyjne komornik ściąga wraz z egzekwowanym roszczeniem. Już zatem tylko z tej przyczyny roszczenie odszkodowawcze oparte na treści art. 23 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji jest bezzasadne.

Wskazać należy, iż koszty egzekucyjne należne komornikowi z tytułu opłat egzekucyjnych - chociaż są wykazywane w planie podziału (art. 1024 w zw. z art. 1025 kpc), to komornik sądowy nie jest uczestnikiem postępowania podziałowego (art. 1030 kpc). Powyższe wynika z brzmienia przepisów art. 770 kpc w zw. z art. 49 ust. 1a ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, bowiem kwoty ściągnięte i pobrane przez komornika sądowego tytułem opłaty stosunkowej, potwierdzone w postanowieniu komornika, nie mogą zostać w żaden sposób podzielone ani przyznane innemu podmiotowi niż komornik sądowy będący organem egzekucyjnym.

Po drugie zaś, zgodnie z treścią ust. 2 wskazanego przepisu, sumy uzyskane w zawieszonym postępowaniu egzekucyjnym, a jeszcze nie wydane, przelewa się do masy upadłości po uprawomocnieniu się postanowienia o ogłoszeniu upadłości. W tym zakresie, powód próbuje wykazać, iż w znaczeniu „sumy uzyskane a niewydane” mieszczą się opłaty stosunkowe oraz podatek VAT pobierany przez komornika od nabywcy nieruchomości w przypadku sprzedaży w toku egzekucji, w przedmiotowej sprawie - gdy do sprzedaży i przekazania kwot przez nabywców doszło jeszcze przed ogłoszeniem upadłości. Wykładnia dokonana w tym zakresie przez powoda również nie zasługuje na uwzględnienie. Jako „sumy niewydane” należy traktować wyegzekwowane należności, które komornik na podstawie art. 22 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji jest obowiązany przekazać w terminie 4 dni wierzycielom (i innym uprawnionym). Słusznie w tym zakresie wskazał sąd I instancji, dokonując wykładni historycznej i wskazując na wcześniejsze brzmienie art. 146 ust. 2 - „sumy uzyskane w zawieszonym postępowaniu egzekucyjnym i niewydane przelewa się do masy upadłości, a wierzyciele, którzy prowadzili egzekucję, będą zaspokojeni według przepisów ustawy”.

Komornik ściąga opłatę egzekucyjną obliczoną na podstawie art. 49 ust. 1 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji i w tym przypadku jednocześnie pobierając od dłużnika. Zatem skoro określona należność została wyegzekwowana (wskutek sprzedaży licytacyjnej nieruchomości), nawet jeśli komornik nie zdążył jej przekazać wierzycielowi to i tak należne komornikowi opłaty egzekucyjne zostały już w całości pobrane. Zgodnie z treścią art. 770 kpc, komornik opłatę tę ustala w drodze postanowienia. Powyższe uzasadnione jest również względami logicznego rozumowania, bowiem nie ma uzasadnienia dla odmiennego działania komornika w tym zakresie, niżli pobranie opłaty w chwili, gdy kwotą wyegzekwowaną zacznie dysponować. Tym bardziej również nie znajduje uzasadnienia rozumowanie, zgodnie z którym komornik uzyskawszy od nabywcy cenę wraz z należną opłatą przed ogłoszeniem upadłości dłużnika nie zatrzymał jej dla siebie, tylko po ogłoszeniu upadłości i zawieszeniu postępowania zgłosił swoje roszczenia o zapłatę opłaty, a dodatkowo jeszcze liczył na jej wątpliwe zaspokojenie w IV kategorii.

Wskazano, że z przepisów prawa upadłościowego nie wynikają podstawy do przyjęcia, że zawieszenie lub umorzenie postępowania egzekucyjnego (w tym na skutek ogłoszenia upadłości dłużnika) zwalnia dłużnika z obowiązku ponoszenia kosztów wcześniej dokonanych czynności. Istotą wierzytelności bowiem jest to, że jest to należność stanowiąca dług należny wierzycielowi, a w konsekwencji nie są nimi należności przypadające podmiotom nieobjętym tym postępowaniem. Tymi są zaś należności z tytułu kosztów egzekucji, które nie są kosztami i wydatkami wierzyciela, a podlegają pobraniu przez komornika tytułem wydatków i opłaty egzekucyjnej.

Za powyższym przemawia również to, że organ egzekucyjny nie jest wierzycielem dłużnika (upadłego) z tytułu należnych mu kosztów w rozumieniu przepisów prawa upadłościowego. Co za tym idzie organ egzekucyjny, wbrew twierdzeniom strony przeciwnej, wręcz nie może zgłosić należnych mu kosztów egzekucji do listy wierzytelności. Koszty egzekucji, o których mowa w art. 342 prawa upadłościowego i naprawczego są ściśle związane z wierzytelnościami podlegającymi zgłoszeniu w postępowaniu tj. należnościami wierzycieli egzekwujących. Koszty postępowania egzekucyjnego należne komornikowi zaś podlegają zaspokojeniu zgodnie z art. 1025 k.p.c. i są pobierane z chwilą ich wyegzekwowania, zatem nie stanowią kwot „niewydanych” w chwili ogłoszenia upadłości.

Koszty ustala komornik i ściąga je wraz z egzekwowanym roszczeniem. Ściągnięcie kosztów jest czynnością faktyczną, a jej dokonanie wynika z ustawy.

Argumentów za przedstawionym stanowiskiem dostarczają również art. 42 ust. 1 i art. 49 ust. 1 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji. Z powyższych przepisów wynika bowiem, że wydatki poniesione przez komornika są pokrywane, a opłata stosunkowa pobierana z wyegzekwowanego świadczenia. Natomiast jak wynika z przepisów art. 770 k.p.c. oraz art. 140 i 146 ust. 2 ustawy prawo upadłościowe i naprawcze, świadczenie jest wyegzekwowane z chwilą gdy zostanie uzyskane przez komornika od dłużnika, a niekiedy od osoby trzeciej (jak w niniejszej sprawie - sumy uzyskane z egzekucji z nieruchomości, przed zawieszeniem postępowania egzekucyjnego z mocy prawa).

Odnosnie zaś zarzutu naruszenia art. 342 ust. 1 pkt 4 ustawy Prawo upadłościowe, w brzmieniu sprzed nowelizacji, w zakresie w jakim powód wskazuje, iż roszczenie komornika o zapłatę opłaty stosunkowej miałyby być zaspokojone z funduszy masy upadłości i to dopiero w kategorii IV, również nie zasługuje na uwzględnienie. Wymienione w tym punkcie koszty procesu i egzekucji, stanowią jedynie koszty akcesoryjne powstałe przy dochodzeniu „innych należności”, niż wymienione w pkt 1-3 oraz 5, nie oznaczają zaś „wszystkich” kosztów egzekucji, jakie powstały zarówno przed jak i po ogłoszeniu upadłości upadłej spółki. W tym zakresie pozwany podtrzymuje dotychczas wywodzone przez siebie stanowisko, iż koszty egzekucji, o których mowa w pkt. 4 art. 342 ustawy Prawo upadłościowe to wyłącznie koszty egzekucji należne wierzycielowi a nie opłaty egzekucyjne należne komornikowi. Co więcej, gdyby intencją ustawodawcy było aby organ egzekucyjny jakim jest komornik zgłaszał swoją wierzytelność z tytułu kosztów egzekucji do masy upadłości to wówczas ustawodawca winien przewidzieć jej zaspokojenie w I kategorii, tak jak przewidział kolejność zaspokojenia kosztów postępowania upadłościowego, inne rozwiązanie prowadziłoby do bezzasadnego pokrzywdzenia komornika, który wykonując swe czynności jeszcze przed ogłoszeniem upadłości, egzekwując stosowne kwoty w toku postępowania, zgodnie z przysługującymi mu uprawnieniami, nagle zostaje zupełnie bezzasadnie pokrzywdzony.

Dlatego też, prawidłowa wykładania wskazanego przepisu nakazuje stwierdzić, iż koszty egzekucji określone w art. 342 ustawy to koszty egzekucji należne wierzycielom, i to wyłącznie wierzycielom, przy czym wierzycielem co oczywiste nie jest komornik, będący organem egzekucyjnym. Powyższe rozważania o tyle pozostają poza sporem, iż koszty komornika i tak nie podlegałyby zaspokojeniu w tej kategorii, po pierwsze dlatego, że nie podlegały obowiązkowi zwrotu w zw. z art. 146 ust. 2, a po drugie dlatego, iż w chwili ogłoszenia upadłości zostały już przez komornika pobrane.

W zakresie podatku VAT pozwany wskazał, iż stosownie do przepisu art. 18 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług organy egzekucyjne określone w ustawie z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji oraz komornicy sądowi wykonujący czynności egzekucyjne w rozumieniu przepisów Kodeksu postępowania cywilnego są płatnikami podatku od dostaw}, dokonywanej w trybie egzekucji, towarów będących własnością dłużnika lub posiadanych przez niego z naruszeniem obowiązujących przepisów. Jednocześnie

wskazać należy, iż według przepisu art. 8 ustawy ordynacja podatkowa płatnikiem jest osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej, obowiązana na podstawie przepisów prawa podatkowego do obliczenia i pobrania od podatnika podatku i wpłacenia go we właściwym terminie organowi podatkowemu. Trafnie Sąd Okręgowy stwierdził, iż pozwany działał w oparciu o swoją kompetencję i obowiązek wynikający z przepisów art. 18 ustawy o VAT w zw. z art. 8 ordynacji podatkowej i z tego względu zasadnie nie przelał do masy upadłości kwoty 31.547,40 zł jako podatku VAT. Mając na względzie art. 146 ust. 2 ustawy Prawo upadłościowe kwoty tej pozwany również nie miał obowiązku przelać do masy upadłości, albowiem kwota ta nie stanowiła sumy uzyskanej na poczet zaspokojenia podmiotów uprawnionych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 387 §2¹ k.p.c. jeżeli sąd drugiej instancji nie przeprowadził postępowania dowodowego ani nie zmienił ustaleń faktycznych sądu pierwszej instancji, a w apelacji nie zgłoszono zarzutów dotyczących tych ustaleń, uzasadnienie wyroku może zawierać jedynie wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. W niniejszej sprawie zachodzi sytuacja opisana powołaną normą. Stan faktyczny w sprawie nie był przedmiotem sporu między stronami a apelacja dotyczy wyłącznie wykładni przepisów prawa regulujących obowiązki komornika względem syndyka masy upadłości w związku z przekazaniem sum uzyskanych w toku postępowania egzekucyjnego prowadzonego lecz niezakończonych przed ogłoszeniem upadłości.

Sąd odwoławczy po analizie materiału procesowego nie znalazł podstaw, by dokonywać odmiennych ustaleń faktycznych od przedstawionych w uzasadnieniu Sądu I instancji. W rezultacie zgodnie z dowolnym przepisem uzasadnienie ograniczone zostanie do wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa.

Istotą sporu między stronami w niniejszej sprawie jest wykładnia normy art. 49 ustawy o komornikach i egzekucji sądowej oraz art. 146 ustawy z dnia 28.02.2003 prawo upadłościowe (Dz.U.2015.233 -j.t. ze zm. niżej powoływana jako u.p.).

W tym kontekście stwierdzić należy, że wywody prawne przedstawione przez Sąd Okręgowy nie budzą wątpliwości co do zgodności z prawem i nie wymagają istotnego pogłębienia. Dla potrzeb oceny wniesionego środka odwoławczego zasadne jest więc jedynie uwypuklenie kilku zasadniczych kwestii.

Punktem wyjścia dla oceny musi być określenie znaczenia normy art. 49 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. 2016.1138 ze zm., niżej powoływana jako u.k.s.e.).

Przypomnieć należy, że obecny kształt tej normy stanowi wynik ewolucji rozwiązań ustawowych mającej uzależnić wysokość opłaty od skuteczności egzekucji. Jednocześnie nie budzi wątpliwości to, że komornik nie jest stroną postępowania egzekucyjnego (por. postanowienie z 14 marca 2000 r., sygn. akt II CKN 496/00), i ze stronami tego postępowania wiąże go wyłącznie stosunek o charakterze publicznoprawnym. Opłata o której mowa w art. 49 u.k.s.e. stanowi więc należność o charakterze publicznoprawnym (podobnie jak opłaty sądowe zbliżonym do daniny publicznej - por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 października 2010 r. II CSK 184/10) poddaną szczególnym rygorom, jeśli chodzi o podmiot zobowiązany do jej uiszczenia oraz moment i sposób jej ustalania.

W obecnym kształcie normatywnym opłata, o której mowa w art. 49 cytowanej ustawy obciąża dłużnika (a więc to dłużnik jest zobowiązany do jej uiszczenia). Jednocześnie jej wysokość jest wprost uzależniona od skuteczności czynności komornika, skoro opłata jest ustalana w proporcji do wysokości ściągniętych należności bezpośrednio od dłużnika. Ta konstrukcja stanowi wyraz (określonej w art. 770 k.p.c.) zasady odpowiedzialności dłużnika za koszty egzekucji i jest elementem szerszej reguły systemowej dotyczącej odpłatności czynności podejmowanych przez organy procesowe w postępowaniu cywilnym.

Zatem stwierdzić należy, że opłata ustalana na podstawie art. 49 u.k.s.e. jest należnością o charakterze publicznoprawnym powstałą w wyniku wykonywania przez funkcjonariusza publicznego o szczególnym statusie prawnym, jakim jest komornik, czynności urzędowych zmierzających do przymusowego (przy wykorzystaniu

instrumentów z zakresu władztwa publicznego) wyegzekwowania od dłużnika obowiązku świadczenia stwierdzonego tytułem wykonawczym. W sposób szczególny (w stosunku do innych opłat związanych z udziałem w postępowaniu cywilnym) ustawodawca określa procedurę ustalenia wysokości opłaty i jej pobrania (ściągnięcia) od podmiotu zobowiązanego do jej poniesienia. Nie może to jednak rzutować na charakter prawny obowiązku uiszczenia te należności i określenie momentu wywiązania się z tej powinności procesowej.

Z uwagi na cel opłaty i źródło powstania obowiązku jej zapłaty, fakt iż z mocy ustawy uzyskane opłaty następnie mają służyć komornikowi w celu pokrycia kosztów działalności egzekucyjnej (art. 35 ukse) również nie może stanowić argumentu podważającego charakter prawny opłaty).

Charakter prawny opłaty i status prawny komornika jako organu egzekucyjnego musi stanowić jeden z argumentów dla oceny stanowiska stron procesu.

Biorąc pod uwagę powyższe przypomnieć należy, że obowiązek poniesienia opłaty powstaje w obecnym stanie prawnym każdorazowo w przypadku skutecznego wyegzekwowania świadczenia pieniężnego lub jego części). Opłata jest ściągana od dłużnika obok egzekwowanego świadczenia (proporcjonalnie do postępu egzekucji).

Opłata (stosownie do art. 770 k.p.c.) jest ustalana przez komornika postanowieniem (por. np. wywody uzasadnienia uchwały SN z dnia 20 października 2010 roku, III CZP 71/10), w którym (zgodnie z art. 49 ust 1 u.k.s.e.) orzeka o „pobraniu” od dłużnika należnej kwoty. Kwota ta ustalana jest od wartości (należnego wierzycielowi) świadczenia wyegzekwowanego (a nie od wyegzekwowanej od dłużnika sumy). Odróżnić więc należy pojęcie sumy wyegzekwowanej od dłużnika (na którą składa się świadczenie należne wierzycielowi i opłata od egzekucji) od pojęcia wyegzekwowanego świadczenia (jako będącej przedmiotem wykonania przymusowej wierzytelności pieniężnej przysługującej egzekwującemu wierzycielowi w stosunku do dłużnika). Prowadzi do takiego wniosku wykładnia norm art. 49 ust 1 i ust 1a) ustawy o komornikach i egzekucji.

Z momentem uprawomocnienia się postanowienia komornika określone zostaje bowiem w sposób wiążący dla stron postępowania egzekucyjnego i dla komornika zarówno wysokość jak i powinność uiszczenia opłaty.

Skoro zaś równowartość opłaty uprzednio (stosownie do art. 49 ust. 1a u.k.s.c.) została ściągnięta to (procesowo – prawny) obowiązek przez dłużnika (jako strony postępowania egzekucyjnego) poniesienia kosztów (opłaty egzekucyjnej) musi być uznany za wykonany. W tej więc chwili wygasa publicznoprawny obowiązek dłużnika a komornik jako organ upoważniony przez ustawę do pobrania opłaty uzyskuje prawo do pobranej kwoty.

Skoro tak, to uznać należy, że z chwilą prawomocnego ustalenia wysokości opłaty (jako proporcjonalnej części wyegzekwowanej sumy) wykonany zostaje obowiązek dłużnika do uiszczenia opłaty egzekucyjnej.

W niniejszej sprawie w świetle ustaleń Sadu Okręgowego postanowienia dotyczące ustalenia wysokości opłat w zakresie objętym pozwem były prawomocne przed datą ogłoszenia upadłości.

W świetle przedstawionych argumentów prawnych bezzasadne są twierdzenia powoda podkreślające relewantność prawną planu podziału dla określenia momentu, w którym (jak należy rozumieć stanowisko skarżącego) zaspokojone miałyby być dopiero prawo komornika do uzyskania opłaty. Powód zakłada że komornik posiada własne roszczenie w stosunku do dłużnika o zapłatę opłaty, roszczenie to podlega zaś zaspokojeniu w ramach podziału sumy uzyskanej z egzekucji stosownie do treści art. 1025 k.p.c.

Powód przedstawia więc stanowisko sugerujące „wielostopniowość” wykonania obowiązku uiszczenia opłaty (nie tylko ściągnięcie wyegzekwowanej sumy i ustalenie wysokości opłaty w postanowieniu komornika, lecz także późniejsze uwzględnienie tej pozycji w planie podziału i wykonanie planu podziału). Według koncepcji prezentowanej przez skarżącego dopiero wykonanie planu podziału skutkowałoby „pobraniem” opłaty od dłużnika.

Konstatacja ta nie jest słuszna. Stosownie do treści art. 1025 §1 pkt. 1 k.p.c. koszty egzekucji są zaspokajane w kategorii I. W orzecznictwie przyjmuje się, że pod pojęciem tym rozumieć należy zarówno koszty organu egzekucyjnego jak i

koszty egzekwujących wierzycieli poniesione w związku z postępowaniem egzekucyjnym. Nie oznacza to jednak, że dopiero moment wykonania planu podziału będzie stanowił chwilę, w której opłata zostanie uiszczona przez dłużnika (a środki pieniężne zostaną na rzecz komornika „wydane” w rozumieniu normy art. 146 p.u.).

Istota planu podziału sprowadza się do wiążącego prawnie (i poddanego rygorom formalnym oraz niezbędnej kontroli procesowej) określenia sposobu zadysponowania sumą uzyskaną w wyniku egzekucji. Jak wskazano wyżej na sumę tą składa się nie tylko wyegzekwowane roszczenie ale też inne należności (w tym pobrane należności publicznoprawne). W tym kontekście jeśli komornik, jako podmiot egzekwujący i jednocześnie zobowiązany do ustalenia i pobrania opłaty, wyegzekwuje tą należność i ustali jej wysokość prawomocnym postanowieniem, to ma obowiązek uwzględnienia tego faktu w planie podziału.

Mimo uiszczenia ściągniętych kosztów z tytułu opłat w planie podziału nie ma podstaw, by dopiero z tym momentem wiązać skutek prawny uiszczenia opłaty z chwilą uprawomocnienia lub wykonania planu. Wykładnia ta popada w sprzeczność z argumentami wynikającymi z analizy art. 49 u.k.s.e. i 770 k.p.c. Przypomnieć należy, że Sąd Najwyższy w cytowanej wyżej uchwale z dnia 20 października 2010 (III CZP 71/10) wskazał ant ro że podstawa uwzględnienia w planie podziału należności z tytułu kosztów egzekucyjni jest postanowienie wydane w oparciu o normę art. 770 k.p.c. Jeśli zatem stooswnie do treści art. 49 ust 1a uk.s.e. koszty objęte postanowieniem są ściągnięte od dłużnika, to uwzględnienie ich w planie podziału ma charakter jedynie porządkujący i nie może stanowić kanwy do twierdzenia, że komornik staje się uczestnikiem postępowania egzekucyjnego (jednym z wierzycieli uczestniczących w podziale sumy uzyskanej z egzekucji).

W tym kontekście jurydycznym należy dokonywać wykładni normy art. 146 ust 2 p.u.

Zgodnie z treścią tego przepisu sumy uzyskane w zawieszonym postępowaniu egzekucyjnym, a jeszcze niewydane, przelewa się do masy upadłości po uprawomocnieniu się postanowienia o ogłoszeniu upadłości.

Analizując brzmienie art. 146 ust p.u. wziąć należy pod uwagę, że norma ta nie stanowi o obowiązku przekazania do masy całości sumy wyegzekwowanej od dłużnika, lecz jedynie całość środków nie wydanych jeszcze w chwili zawieszenia postępowania.

Pojęcie „jeszcze niewydane” rozumieć należy jako sumy, które nie zostały do tego momentu wydane wierzycielom uczestniczącym w postępowaniu egzekucyjnym, Podmioty te bowiem, z chwilą ogłoszenia upadłości obejmującej likwidację majątku dłużnika, (jako wierzyciele upadłego), powinny szukać zaspokojenia swoich roszczeń w postępowaniu upadłościowym. Wskazuje na to treść art. 149 ust 1 p.u. przewidującego zawieszenie z mocy prawa oraz umorzenie postępowania egzekucyjnego w przypadku ogłoszenia upadłości (a następnie uprawomocnienia się postanowienia sądu w tym zakresie).

Zatem norma art. 146 ust 2 p.u. ma zapewnić transfer do masy upadłości środków uzyskanych w postępowaniu egzekucyjnym, w zamian za spieniężone składniki majątkowe, które do chwili ogłoszenia upadłości nie zostały wydane wierzycielom upadłego. Nie można przyjąć, by norma ta swoim zakresem mogła obejmować również kwoty pobrane w toku postępowania od dłużnika tytułem opłat egzekucyjnych zgodnie z art. 49 ust 1 i art. 49 ust 1a u.k.s.e. Jak wskazano należności te mają charakter publicznoprawny, jako takie stanowią wyraz finansowej odpowiedzialności dłużnika za konieczność przymusowej egzekucji jego zobowiązań i nie przypadają wierzycielom dłużnika lecz są pobierane przez organ egzekucyjny.

Z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia o ustaleniu wysokości opłaty, następują skutki określone normą art. 365 k.p.c. w zw. z art. 13 §2 k.p.c. Orzeczenie to wiąże więc nie tylko organ, który je wydał i strony postępowania egzekucyjnego ale też inne sądy i organy. Skoro zatem przed ogłoszenie upadłości odpowiednia część sumy uzyskanej z egzekucji została prawomocnie zaliczona na poczet opłaty należnej od dłużnika, to nie podlega ona w ogóle wydaniu na rzecz wierzycieli i jako taka nie może być traktowana jako „jeszcze niewydana” w rozumieniu normy art. 146 ust 2 p.u. w chwili zawieszenia postępowania egzekucyjnego

Skarżący zarzucają naruszenie art. 146 ust. 2 p.u. pomija całkowicie wnioski prawne płynące z wykładni przepisów k.p.c. i przepisów ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, przyjmując w swojej argumentacji niezasadne jurydycznie założenie, że komornik jest jednym z wierzycieli uczestniczących w postępowaniu egzekucyjnym. Jak wskazano wyżej konstatacja ta nie znajduje uzasadnienia w świetle powołanych regulacji, z których wywodzić należy (zgodnie zresztą z gruntowanym orzecznictwem), że komornik jest organem w postępowaniu egzekucyjnym (nie ma statusu wierzyciela) a opłata egzekucyjna nie ma charakteru egzekwowanej w tym postępowaniu wierzytelności (nie jest przedmiotem postępowania) lecz stanowi obowiązek publicznoprawny nakładany na dłużnika przez ustawę, wynikający z konieczności podejmowania czynności egzekucyjnych.

Stąd też zarzut apelacyjny uznać należy za chybiony.

Bez znaczenia pozostaje prezentowana przez skarżącego argumentacja odwołująca się do orzecznictwa sądów administracyjnych, skoro orzecznictwo to kształtuje się na podstawie odmiennej (nie mającej zastosowania w niniejszej sprawie) regulacji prawnej (ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji) i dotyczy specyficznej sytuacji w której wierzyciel z tytułu egzekwowanej wierzytelności może jednocześnie jako organ egzekucyjny prowadzić postępowanie egzekucyjne. Skarżący nie przedstawia żadnych argumentów, które wskazywałyby, że wykładnia przepisów ustawy z 17 czerwca 1966 posiada walor dla oceny prawnej dotyczącej regulacji k.p.c. i ustawy o komornikach sądowych i egzekucji. Stąd też trafnie Sąd Okręgowy nie przypisał znaczenia procesowego również tej części argumentacji skarżącego.

Brak jest też podstaw do uznania za uzasadniony zarzutu naruszenia przez Sąd art. 342 ust 1 pkt. 4. p.u. Powód używa argumentów z art. 342 ust. 1 p.u. (w brzmieniu obowiązującym przed nowelizacją dokonaną mocą ustawy z dnia 15 maja 2015 roku Prawo restrukturyzacyjne (Dz. U 2015 poz. 978) w celu wykazania naruszenia przez komornika obowiązku z art. 146 ust. 2 p.u. wywodząc, że skoro koszty egzekucyjne podlegały zaspokojeniu w kategorii IV wraz z należnościami co do których były podejmowane czynności koszty te powodujące, to komornik winien być traktowany jak wierzyciel również w postępowaniu egzekucyjnym a następnie w postępowaniu upadłościowym.

Prawidłowa jednak w świetle wyżej przedstawionych uwag, jest wykładnia dokonywana przez stronę pozwaną wywodzącą, że przepis ten dotyczy wyłącznie wierzycieli uczestniczących w postępowaniu egzekucyjnym. Jak wyjaśniono wyżej statutu takiego nie można przypisać komornikowi, który w istocie w strukturze postępowania jest organem publicznym (wykonującym funkcje państwowe z zakresu ochrony prawnej) upoważnionym na podstawie ustawy do poboru opłaty egzekucyjnej jako należności publicznoprawnej.

Z tej racji nie jest trafnym wniosek, że wobec treści art. 342 ust. 1 pkt. 4 p.u. w brzmieniu obowiązującym przed 1 stycznia 2016 roku, komornik po prawomocnym ustaleniu i pobraniu (ściągnięciu) opłaty przed zawieszeniem postępowania egzekucyjnego, powinien całość sumy wyegzekwowanej przekazać do masy upadłości i następnie zgłosić swoją wierzytelność z tytułu opłaty do masy oraz uczestniczyć w postępowaniu egzekucyjnym.

W rezultacie zarówno wykładnia gramatyczna jak i wykładnia systemowa normy art. 146 ust 2 p.u nie uprawniają do przyjęcia, że pozwany miał obowiązek przekazania do masy upadłości również sum pobranych od dłużnika tytułem opłat egzekucyjnych przed zawieszeniem postępowania egzekucyjnego.

Odnosząc się do kwestii sum pobranych przez komornika od nabywców nieruchomości tytułem podatku VAT jako elementu ceny nabycia składników majątku dłużnika w toku postępowania egzekucyjnego i następnie zwróconych przez komornika nabywcom (jako nienależnie naliczonych w świetle przepisów regulujących obowiązki podatników i płatników podatku VAT), zwrócić należy w pierwszej kolejności uwagę na stanowisko skarżącego przedstawione przez jego pełnomocnika na rozprawie apelacyjnej, z którego wynika, że prawidłowość działania komornika w zakresie podatku VAT nie była przedmiotem sporu i powód z faktu zwrotu błędnie naliczonego podatku nie wywodził skutków prawnych.

Stanowisko takie powoduje, że bezzasadnie skarżący objął apelacją całe rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego, skoro w zakresie dotyczącym roszczenia o zapłatę kwoty 31.547,40 zł podstawą oddalenia powództwa było dokonanie przez Sąd Okręgowy oceny zachowania komornika jako zgodnego z prawem podatkowym.

W apelacji nie przedstawiono żadnych argumentów podważających tą ocenę poprzestając jedynie na krótkim stwierdzeniu, że w świetle art. 342 ust. 1 pkt. 4 p.u. obowiązkiem komornika było przekazanie do masy całej sumy uzyskanej z egzekucji „bez jakichkolwiek potrąceń w tym także podatku VAT”.

Wobec wcześniejszych uwag argumentację tą należy uznać za niesłuszną. Jak wskazano wyżej w ocenie Sądu odwoławczego wykładnia normy art. 146 ust. 2 p.u. prowadzi do wniosku, że przekazaniu do masy podlegają wyłącznie niewydane kwoty przypadające wierzycielom dłużnika a nie cała suma uzyskana w wyniku czynności egzekucyjnych.

W sposób jasny i wyczerpujący Sąd Okręgowy przedstawił wykładnię przepisów ustawy o podatku od towarów i usług oraz wynikający stąd status komornika jako płatnika podatku i nabywców nieruchomości jako podatników. Sąd wyjaśnił też trafnie, że kwoty stanowiące wartość podatku pobranego od nabywców nie mogą stanowić przedmiotu podziału między wierzycieli, skoro pobór podatku przez komornika jako płatnika stanowi wywiązanie się z jego funkcji określonych przepisami prawa podatkowego. W sytuacji więc, gdy komornik błędnie pobrał podatek, rodzić się może jego odpowiedzialność wobec nabywców nieruchomości. Zasadne jest więc i zgodne z prawem (nie naruszające art. 146 ust 2 p.u.) dokonanie zwrotu kwot pobranych nienależnie (nieprzekazanych władzom skarbowym tytułem podatku VAT) skoro nie powinny być one elementem podziału między wierzycieli.

Stanowisko skarżącego sugeruje, że nabywcy, od których bezprawnie komornik pobrał kwoty tytułem podatku VAT, powinni dochodzić swoich roszczeń w postępowaniu upadłościowym dłużnika. Pomija skarżący, że nabywcy nieruchomości, wskutek pobrania od nich przez komornika nienależnej (nie rozliczonej z organami podatkowymi) kwoty, nie stają się wierzycielami upadłego, lecz nabędą ewentualne roszczenia odszkodowawcze wobec komornika.

Stąd też wbrew stanowisku skarżącego, odmawiając wydania tych kwot powód nie naruszył przepisu art. 146 ust 2 p.u. lub art. 342 tej ustawy.

Dodać należy, że zaskarżając wyrok w całości, powód nie przedstawił żadnych argumentów podważających rozstrzygnięcie dotyczące roszczenia o zapłatę 5,93 zł zapłaconej mu przed udzieleniem odpowiedzi na pozew. W szczególności nie zakwestionowano ustaleń Sądu co do uzyskania zaspokojenia roszczenia w tym zakresie. Stąd też również w tej części apelacja nie może znaleźć uzasadnienia.

Z przedstawionych przyczyn stosując normę art. 385 k.p.c. orzec należało o oddaleniu apelacji.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono stosując normę art. 98 k.p.c. w zw. z art. 108 §1 k.p.c.

Skoro strona pozwana wygrała postępowanie w instancji odwoławczej w całości, to strona powodowa zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, winna zwrócić wygrywającemu całość poniesionych w związku z postępowaniem kosztów. Na zasądzoną kwotę składa się wynagrodzenie pełnomocnika procesowego ustalone jako 75% stawki minimalnej właściwej dla wartości przedmiotu zaskarżenia stosownie do treści § 2 pkt. 6 w zw. z §10 ust. 1 pkt. 2 i §21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. 2015 roku, poz. 1804 ze zm.) w brzmieniu obowiązującym w dacie wniesienia apelacji.

Krzysztof Górski Wiesława Kaźmierska Leon Miroszewski